

BUITEN

1^E JAARGANG N^O. 22.

ZATERDAG 12 OCTOBER 1907.

Foto Aug. F. W. Vogt.

GROOT BENTVELD. Toegang tot den N. vleugel.

bloemen vóór haar en voor den tusschentijd in de rozenbloei werd langzaam voorbereid, het opengaan van de blauwe hortensia bloemen naast de glimmende bladen van de mahonia, die in den winter met haar donker rood wordende bladeren en blauwe bessen mooi blijft, tot in het voorjaar de crocus en tulpen komen.

In den tuin kunnen wij hebben „such happy luck”, vertelde een Engelsche mij. En bij dezen hoek hadden wij zeker „happy luck”, want wel kozen we alles met veel zorg, maar wie zal zeggen of Moeder Natuur ons helpen zal. Zullen alle boompjes wortel slaan, of zal er een blijven kwijnen, zullen de kleuren toch anders uitvallen dan wij dachten? Neen, alles groeide er welig en elk niet verdringen ging en over en naast die mooie bloemengroep zag ik de heide en het gele koren.

Aan de veranda klom een roode roos omhoog in enkele jaren tot over het dakje en de wilde wingerd en een roode rambler dekten heel den zij-muur, zoodat het huisje dat er aan dien kant uitzag als een onaanzienlijk stalletje, op eens de steun werd van groen en bloemen. Het is mijn illusie dat de Crimson rambler over het dakje heen zal gaan en dat een toef roode bloemen zal komen naast den schoorsteen.

Achter het huisje kwamen de vaste planten met de frambozen als achtergrond. Wat zijn die dankbaar, die frambozen voor wat zorg en wat is die zorg eigenlijk gering. Vreemd dat zoo weinig menschen frambozen kweken. Al het eerste jaar haalden we groote schalen mooie vruchten naar binnen.

Maar ik zal eerst vertellen van de vaste planten. Ik heb er zooveel, omdat ik ze zelf zaai, meestal in Juli om het volgend jaar bloem te hebben en telkens plant ik nieuwe bij.

Als men den hoek van het huis om komt in het voorjaar, dan staan de akeleien in vollen bloei, en boven het donker groen van de maagdepalmrand staan de fijne bloemen te wiegen op hun steel als kostbare orchideeën. Hoe diep verbergen zij de honing in de lange sporen en daarboven het gepijpte kroontje, soms licht lila, soms zacht geel of wit. Dit zijn van die bloemen, die men niet kan zetten in een steenen vaas, omdat die te zwaar en te massief lijkt bij het doorzichtige van de bloem. Zij voldoen alleen in helder kristal. Voor elke bloem moest men haast een andere vaas hebben. De Oost-Indische kers bij het groene aardewerk, de jasmijn in een gele, de appelbloesem in een fijnere vaas. Hoe konden toch de ouderwetsche menschen alle bloemen tegelijk proppen in één vaas, alsof er geen vijandschap onder de bloemen, alsof er geen schreeuwend contrasten waren. Hebben de Japanners ons de kunst van het schikken geleerd? — één bloesemtak in een porseleinen of bronzen vaas? zooals op hun papieren schermen of lakwerk zijn afgebeeld?

De akeleien zijn ouderwetsche planten, die bij onze grootmoeders bloeiden, maar toen de liefde voor tuinen en bloemen in onzen tijd weer ontwaakte werden zij uit hun vergeten hoekje gehaald. Het blad is fijn ingesneden en blijft een frisschen rand vormen voor de overige planten als de bloemen zijn uitgebloeid.

En nu kan ik niet verder schrijven van mijn tuin, want de tijd is om; werp nog maar even een blik daar achter in. Daar zitten de appels en peren aan de boomen, daar schitteren de roode bessen, daar staat de krachtige blauwe ridderspoor naast de fijne witte, maar ik wil niet alles in eens vertellen. Elken dag is er wat nieuws, telkens een nieuwe kleurcombinatie, en ik heb geen spijt ervan dat ik het wilde bloemenveldje heb omgetooverd in mijn eigen bloementuin.

A. B.

DE STERRENHEMEL IN OKTOBER.

DE stand der sterrenbeelden in den vóóravond (ongeveer 8 uur) blijkt uit het volgende overzicht:

Zenith: Cepheus, Hagedis, Zwaan;

Noorden: Groote en kleine Beer, Giraffe, Jachthonden, Lynx;

Noordoosten: Wagenman;

Oosten: Andromeda, Cassiopeia, Driehoek, Perseus, Ram, Stier, Walvisch;

Zuidoosten: Visschen;

Zuiden: Arend, Dolhijn, kleine Paard, Pegasus, Pijl, Schild van Sobieski, Steenbok, Zuider Visch, Vos, Waterman;

Westen: Boötes, Hercules, Kroon, Lier, Ophiuchus, Slang;

Noordwesten: Draak.

De Melkweg loopt van N.O. door het Zenith naar Z.W. Twee „minima” van de veranderlijke ster *Algol* (zie No. 13) zijn in de tweede helft van Oktober op geschikte uren waar te nemen: den 25^{en} heeft er een te 12 uur plaats, den 28^{en} te 8 uur ongeveer. Oktober is de meest geschikte maand voor de waarneming van het *Zodiakaallicht* aan den morgenhemel (zie No. 17 van dit tijdschrift), terwijl in dezen tijd van het jaar, maar dan toch alleen in maanvrije, zeer heldere nachten, ook naar het zoo zeldzame *Oppositielicht* met goede kans op succes kan worden uitgekeken. In het midden der maand (18—20 Oktober) zijn tamelijk veel vallende sterren te verwachten met een straalpunt (zie wederom No. 13) in Orion.

Wie in het bezit van een sterrenkaart is, verzuime niet, elken helderen avond na 9 uur aan den Z.O.- of Z.-hemel de constel-

latie op te nemen, gevormd door de sterren α , γ en δ van den Walvisch, en α van de Visschen. Daar zal men in het laatst van Oktober of misschien in het begin van November ten Zuiden van de beide laatstgenoemde sterren een ster zien opdemen, die, aanvankelijk nauwelijks zichtbaar, tegen het eind van het jaar in helderheid toeneemt en dan de hierboven genoemde constellatie zeer merkbaar wijzigt. Het is de befaamde veranderlijke ster *Mira Ceti* („de Verwonderlijke” in den Walvisch), in 1596 ontdekt, maar eerst ettelijke jaren later door de astronomen der pas opgerichte Hoogeschool te Franeker (Holwarda en Fullenius) nauwkeurig bestudeerd. Deze ster is maanden lang voor het bloote oog en zelfs in een binocle onzichtbaar, maar bereikt dan korten tijd de helderheid van γ , soms zelfs van α van den Walvisch. De periode harer lichtwisselingen is ongeveer elf maanden, maar de grillen en nukken die de ster daarbij vertoont, geven haar ook thans nog alle aanspraken op den naam „Mira.”

Mercurius bereikt den 22^{en} dezer maand als avondster een oostelijke elongatie van 24° (zie No. 10); de planeet staat echter na zonsondergang zoo laag, dat de waarneming onmogelijk is. Ook *Venus* is onzichtbaar.

Mars blijft 's avonds aan den niet zeer rijken Z.W.-hemel een gemakkelijk in het oog vallend hemellicht. De middellijn der planeet neemt steeds af, en daarmee hare helderheid, maar niet meer zoo snel als in September. Wie den loop der planeet aan den hemel wil volgen, lette deze maand telkens op haar stand ten opzichte der beide vrij heldere sterren α en β van den Steenbok.

Jupiter komt half Oktober al te 12 uur op, en is in den nacht de helderste ster aan den Oosthemel, gemakkelijk aan haar rustig witte licht herkenbaar. Voor de waarneming van Jupiter's manen en van de bijzonderheden zijner oppervlakte wachte men intusschen nog liever een maand. Den 3^{en} Oktober omstreeks 8 uur doet zich het zeldzame verschijnsel voor, dat de vier heldere wachters, gewoonlijk, ofschoon zij de namen Io, Europa, Ganymedes en Callisto dragen, eenvoudig door I, II, III en IV aangeduid, gedurende 10 minuten alle gelijktijdig onzichtbaar zijn. De satelliet II bevindt zich dan vóór de planeet, de wachters I en IV er achter, terwijl III door de schaduw van Jupiter verduisterd wordt. Het verschijnsel is hier te lande niet waarneembaar, daar Jupiter eerst na middernacht opkomt, wel in onze Oost-Indische koloniën. Er zijn mij slechts 5 goed gedocumenteerde gevallen van een maanlozen Jupiter bekend; het laatste dateert van 1874.

Saturnus, steeds langzaam teruglopende in de Visschen, is den geheelen nacht waarneembaar. De ring werd den 2^{en} Oktober op de Utrechtsche sterrewacht nog duidelijk gezien, maar kon den 4^{en} ondanks de zeer heldere, tamelijk rustige lucht niet worden waargenomen.

A. A. N.

VARIA.

Gesprongen handen bij golf-spelen. Spelers die verscheidene dagen achtereen in het veld zijn bij ongunstig, guur weder, doen het beste het aloude middel „insmeren met vet” toe te passen. Een opperbest middel is het volgende: Keer handschoenen binnenstebuiten, bestrijk ze zorgvuldig en overvloedig met vaseline, keer ze weer om en trek ze aan voor te gaan slapen. De handen blijven op die manier zacht, en de pijnlijke, hinderlijke, bloedige scheuren verdwijnen plotseling.

PEKING—PARIJS.

Het is ons aangenaam te kunnen mededeelen, dat onze geachte medewerker, de heer John Coucke, die van Moskou af de reis met den Spijkerwagen, in den grooten tocht Peking—Parijs, meemaakte, zijn reisverhaal voltooid heeft. Wij stelden er prijs op de eersten te zijn van alle Nederlandsche weekbladen, om dit reisverhaal geïllustreerd door een reeks merkwaardige foto's, expresselijk voor „Buiten” vervaardigd, het publiek aan te bieden.

In vier achtereenvolgende nummers zal het artikel „Peking—Parijs”, met ruim dertig illustratiën den lezers van „Buiten” worden aangeboden.

Verbetering. Onder het artikel „Pauwstaart en Raadsheer”, in N°. 20, is de ondertekening weggevalen. De schrijver van het artikel is: de heer Joh. Ph. Tuyt.

JACHT- CAUSERIE.

JACHT! Sport der sporten, het grootst denkbaar genot voor hem die deze sport beoefent zooals het behoort, waarvan men toch zooveel kwaad vertelt en waarvan men steeds kwaad vertellen zal, omdat ja, eenvoudig omdat de kwaadsprekers niet weten en begrijpen wat „jagen” is.

Modezaak, zeggen ze: waardeloos, nutteloos tijdverdrijf voor menschen, die met hun leegen tijd geen raad weten! Een jager stellen zij zich voor als iemand die van den vroegen morgen tot den laten avond dwaalt over bietvelden, stoppeland of heide: slobkousen en beenstukken moet hij dragen, onder den arm een zwaar geweer, aan iederen voet een schoen die minstens een Kilo weegt en aan iederen schoenzool moet minstens een Kilo modder of klei hangen; dan moet hem het water van het voorhoofd guisen en een hond met den staart tusschen de beenen en de tong uit den bek hem op de hielen volgen! En dat alles omdat hij er een eerezaakje van maakt om, wanneer hij uit jagen gaat, een haas of een paar vogels thuis te brengen.

Wat slaan ze de plank ver mis! Dat er wat anders zit in „jagen” dan alleen het verlangen om voor eigen huisgezin, voor vriend of kennis, voor iemand aan wien men verplichting heeft, een langoor, een paar hoenders, of een koppel fasanten mee te brengen, daaraan denken maar weinigen.

Vraag het den jager, den echten, den weidgerechten, zooals hij genoemd wordt, den sportsman-jager, waarom hij ter jacht gaat en gij zult hem haast niet gelooven, wanneer hij u zegt, dat voor hem wildschieten vaak bijzaak is. Laat hij u een beschrijving geven van wat de jacht hem biedt en hij zal u in de eerste plaats vertellen van natuurschoon, dat weinigen zóó kennen, waarvan weinigen zóó genieten als hij; hij zal u schilderen wat een genot het voor hem is om op een afstand zijn jachthond te zien staan voor wild, onbeweeglijk, een beeld gelijk, maar een beeld zoo eenig mooi dat de grootste kunstenaar het, natuurgetrouw, niet zou kunnen weergeven, zoo verrukkelijk dat hij meer dan eens, met den vinger aan den trekker van zijn geweer, vergeet dat daar vlak bij hem wild ligt, dat hij maar heeft op te stooten om het in de weitasch te hebben.

Nog zal hij u vertellen hoe hij er soms behagen in schept om zijn viervoetigen jachtmakker te plaatsen voor bijna niet te overwinnen hindernissen en dan verbaasd staat over deszelfs vernuftige invallen.

Neen, de ware jager gaat niet ter jacht enkel met het doel om wild te schieten: jacht is zijn sport en als dusdanig is de uitoefening der jacht niet genoeg te waardeeren.

Of is het geen gezonde sport dat kruisen door veld en heide, door uitgestrekte bosschen en groote stukken hakhout? Is het geen gezonde sport, wanneer de jager, met behulp van zijn polsstok, slooten neemt, zóó breed, dat de beste springer ze niet aandurft. Omloopen, een bruggetje gaan zoeken, hij denkt er niet aan en heeft er geen tijd voor: eenvoudig het geweer over den rug, den kop van den polsstok in de sloot en vooruit! Soms is de hond er al over: is echter de plas hem te breed, en is er geen brug of geen smallere sloot in de nabijheid, dan gaat hij in 't water, zwemt over, schudt zich eens uit en voort gaat het, even opgewekt, even blijmoedig.

Nog méér vindt de jager in zijn lievelingssport. Voor een tijdje, voor een dag,

DE HOND WACHT, OM NA HET SCHOT TE APPORTEEREN.

EEND IN DE VLUCHT GETROFFEN.

EVEN NA HET AFZETTEN.

DE AFSTAND TE KORT GENOMEN.

voor enkele uren misschien heeft hij zich los gemaakt uit zijn dagelijksch gedoe, hij vergeet voor een wijle de beslommingen van het gewone leven, hij verbeeldt zich dat hij vrij is en onafhankelijk, vrij om te doen wat hij verkiest, onafhankelijk van iedereen, hij is heer en meester in zijn jachtveld, hij geniet van licht, lucht en ruimte! Dát en niet zoozeer het schieten van wild maakt het genoeg uit van de jacht en juist dát, niet het bemachtigde wild benijdt men hem.

Jagen doet, wel beschouwd, iedereen, ook zonder jachtakte. Op de schoolbanken jaagt het kind op prijzen: jongeling geworden jaagt hij op een diploma; later op een flinken bruidschat. Op een afzetgebied voor zijn waren jaagt de koopman, op misdadigers de dienaar der wet, en op de dubbeltjes de financier. De werklooze jaagt op werk, de verkiezings-kandidaat op stemmen en in den jachtijd de klaplooper op een goed vriend die hem een wildbraad betaalt.

Wildbraad! De goede tijd voor wildbraad is er, nog maar een paar maanden en hij is alweer voorbij. Eenden worden schaarsch, patrijzen zijn ril, op fasanen kan ieder jager niet schieten, omdat niet ieder jager ze voor het geweer krijgt, hazen kunnen meevallen, maar niet overal, en wat in November de snippen ons zullen brengen moeten wij afwachten. Herten en reeën? Alle jagers kennen ze bij naam, talrijk zijn ze niet die herten hebben gezien in de wildbaan, veel minder talrijk nog die ze hebben geschoten. Want, evenals veel andere zaken, is, bij ons, de jacht er niet op vooruitgegaan en de ongelukkige, toch zoo benijde jager, die nu dagen lang soms loopen moet om een haas te bemachtigen, of een koppel patrijzen, kan zich den wildrijckdom van voorheen moeilijk voorstellen.

Wat zijn onze hedendaagsche jachten vergeleken bij de hertenjachten in de 17de eeuw? Halen onze best geslaagde drijfjachten het bij de hertenjachten, waarvan de hertogin van Orléans verhaalt in hare Mémoires, waarin zij o.a. zegt, dat zij in vier jaar tijds ruim duizend herten zag forceeren?

Welk jager kan een jachtboek openleggen gelijk aan dat van dien keurvorst van Saksen, die van 1611 tot 1656, zoowel met het geweer als achter de meute-honden, bijna 111.000 herten ter „strecke” bracht?

En niet alleen de hoeveelheid, ook de grootte en het gewicht van het wild was in oudere tijden zoo geheel anders dan thans. Het grootste Hongaarsche hert, bij voorbeeld, weegt thans zelden meer dan 150 Kilogram; Jan van Saksen schoot er echter vermeer dan 400 Kilogram. Wolven, wilde zwijnen, en ook beren waren onder dat opzicht niet minder merkwaardig.

Jan van Saksen bood men den troon aan van Bohemen; vooraleer dien aan te nemen wilde hij er een paar weken gaan jagen; toen weigerde hij de kroon van Bohemen, omdat het wild er niet zoo groot was als in Saksen!

Sommige hertengeweien beschouwde men bepaald als trofeeën en werden gerekend onder de kostbaarste familiestukken. Voor een hertengewei van buitengewoon groote afmetingen stond een Saksische keurvorst een heele compagnie grenadiers af aan den keurvorst van Brandenburg; voor een hertengewei gaf een hertog

van Wurtemberg een heel dorp, met al zijn inwoners en den zielenherder op den koop toe, terwijl een hertog van Pommeren voor een twee-en-twintig-ender te vergeefs bijna 300 duizend Hollandsche guldens bood!

Vergeleken bij wat de jacht en het edelwild nu is, mogen wij zeggen met Racine: *Que les temps ont changé!*

L. SEEGER.

HERFST- EN LENTEDRADEN.

ARACHNE, zoo luidt de sage, had van Pallas-Athene de kunst van spinnen en weven geleerd. Toen zij haar in den grond verstond, stelde zij hare leermeesteres een wedstrijd voor. Deze, vermomd als oude vrouw, ontried haar zulks; doch Arachne bleef bij haar voornemen. Zij vervaardigde nu een weefsel, dat de minnarijen der goden uitbeelde. Pallas-Athene, hierover in woede ontstoken, vernielde het en Arachne hing zich uit wanhoop op. De godin riep haar in 't leven terug en gaf haar het lichaam van een spin, opdat zij altijd zou kunnen hangen.

Zou het op grond van deze sage wezen, dat velen een afkeer van de spin hebben?

Of vindt deze afschuw zijn oorsprong in het feit, dat het mannetje en wijfje in voortdurende vijandschap met elkaar leven, waaruit men aanleiding genomen heeft, booze vrouwen bij spinnen te vergelijken?

Het moge zijn zoo het wil, zeker is het, dat de spin door de meeste menschen veracht en geschuwd wordt. En toch is het een der merkwaardigste schepselen op den aardbodem. „Het gedrag en karakter der spinnen,” zegt Geibel, „boezemen de levendigste belangstelling in en rechtvaardigen in geen deele de verachting en afschuw, die zoo algemeen ten opzichte dezer dieren wordt gekoesterd. Haar bewegingen zijn snel, krachtig en vaardig, haar gevoel fijn, haar volharding, haar moed bij den aanval, haar weeftalent, haar taaiheid van leven bewonderingswaardig. Al hare levensuitingen boeien den opmerkzamen waarnemer.”

Merkwaardig is haar spinvermogen. Aan het achterlijf bevinden zich drie paar wratjes, de spintepels, die door talloze openingen wel eenigermate op een zeef gelijken. Door al deze openingen wordt een vloeistof afgescheiden, gevormd in de spinklieren, welke tusschen de ingewanden liggen. Deze vloeistof verhardt, zoodra zij met de buitenlucht in aanraking komt. Met behulp van hare achterpooten weeft de spin deze duizenden draadjes ineen tot de sterkere draden, waarvan zij haar web maakt.

Doch daarover is het niet, dat wij eenige oogenblikken willen spreken.

Ieder onzer kent wel de herfstdraden, dat weefsel bestaande uit een gewirrelwarrel van een massa glanzende, zilverwitte draadjes, die veld en wei in een mooi najaar overspannen, en waarin de dauwdruppels als parels van het zuiverste water schitteren. En niet alleen treft men ze aan op den grond, ze gaan als een net van boom tot boom en maken ons een wandeling in den avondstond soms onaangenaam, doordat zij op een min prettige wijze ons het gelaat streelen. Men vindt ze zelfs als wollige vlokjes wol op den bodem. Omtrent het ontstaan dier herfstdraden deden allerlei vertellingen de ronde, daar men hun herkomst niet kon vaststellen.

Thans is het voldoende gebleken, dat zij het spinsel zijn van een aantal spinnetjes, die men zamenvat onder den naam van Jachtspinnen (Vagabundae). Deze spinnen fabricceeren geen jachtweb, doch bemachtigen loopend of springend haar prooi. In den zomer, als hare ontwikkeling nog niet ver genoeg gevorderd is, leven zij aan den oever van sloot en plas, in moerassige, waterachtige oorden, waar tal van muggen, vliegen en larven te bemachtigen zijn. Als in het najaar de mondvoorraad begint te ontbreken, verlaten zij hare woonplaats en trekken landwaarts in.

EEN BEDENKELIJK MOMENT.

Daar zij de vleugels missen, zijn zij wel verplicht haren tocht te voet te ondernemen. Gedurende die reis spinnen zij voortdurend hare draden, die zij aan den weg verbinden en welke haar steun verschaffen. Wenschen zij een luchtreisje te maken, dan hechten zij den draad op den grond vast, gaan een weinig zijwaarts, plaatsen zich op de voorpooten, *tegen* den wind in en richten het achterlijf bovenwaarts. De gesponnen draad, door den luchtstroom gegrepen, wordt langer. Het schijnt of de *spin* den draad uitschiet, terwijl dit toch wezenlijk niet het geval is. Heeft hij eene lengte van een paar meters bereikt, dan bijt de spin den draad bij het aanhechtingspunt kapot en zweeft, aan hem hangende, door de lucht. Op deze wijze kan zij in zeer korten tijd een baan van verscheidene mijlen afleggen, tot de draad eindelijk aan een of ander voorwerp blijft hangen en de reis derhalve afgebroken wordt. Zij behoeft echter niet te wachten, tot op deze wijze haar tocht wordt gestaakt. Wenscht zij er zelf een einde aan te maken, dan rolt zij met haar pooten den draad tot een bolletje, zet er zich op neder en bereikt als een luchtreiziger in zijn parachute frank en vrij de aarde weder. Dit zijn de vlokjes, die men op den grond vindt, vaak nog bewoond door de eigenares. Wanneer in de lente deze spinnetjes haar winterkwartier verlaten en de omgeving van slooten en poelen weer opzoeken, herhaalt zich hetzelfde verschijnsel. Men spreekt dan van lentedraden.

P. FRANSEN Jz.

Een twistzoekend echtpaar.

Naar 't Duitsch v. M. Holthausen.

HET zijn werkelijk eigenaardige lui. Overal worden ze te logeeren gevraagd, iedereen wil hun een goede ontvangst bereiden en hoopt dat zij altijd zullen blijven. Nauwelijks echter zijn zij binnen of zij gaan twisten en betrekken den gastheer in de ruzie. De eene trekt dan partij voor *hem*, de andere voor *haar*, en wederzijdsche minachting is het gevolg.

De beide kinderen van het echtpaar lijden er onder. Zijn de menschen te veel op de hand van de moeder, dan gaat het den roodwangigen knaap slecht, hij vermagert en verliest de gezonde kleur. Wordt de vader harts-tochtelijk vereerd, dan kwijnt de aanminnige dochter. Vooral op het platteland, waar zooals velen meenen, de geheele familie duurzaam een aangenaam bestaan heeft, kan men de slechte gevolgen van de oneenigheid opmerken. Daar zijn de wederzijdsche belangen ineengestrengeld als een verward garenkluwen. Men weet dan niet aan welk einde te trekken om op eene bevredigende wijze dat kluwen te ontwarren.

Het echtpaar, om niet langer beeldspraak te gebruiken, draagt de namen: *het nut* en *de schoonheid*. De kinderen zijn gedoopt: *stoffelijke welvaart* en *levensgenot*. En waar zouden ze beter bijeenpassen dan bij het oorspronkelijk bedrijf der menschheid, sedert deze van jager en nomade een gevestigde bewoner van een deel der moederaarde is geworden, bij den landbouw?

Oppervlakkige waarnemers meenen ook dat nut en genoegens bij de landbouwers altijd gepaard gaan. Met de frase: „O, Jelui op het land hebt het altijd best!” heeft mij al menig stedeling woedend gemaakt. Het *kan* zoo zijn en dan is het bekoorlijk. Omtrent de vraag *hoe* of het in werkelijkheid is, volgen hier enkele losse opmerkingen.

„Wilt u een glas melk of champagne?” vraagt een rijke bankier, die er voor zijn genoegens een buitenplaats en boerderij op na houdt.

„Hoe kunt u dien zwaren eikeboom op uw erf laten staan, die zou een belangrijke som opbrengen?” vraagt een boer, als man van zaken, aan zijn buurman.

Die beide gezegden teekenen vrij wel de uiterste palen der verschillende opvattingen. Tusschen die beiden de juiste waarheid te kiezen, dat is de kunst, maar een recht moeilijke. De lijn loopt niet zoo recht als die van den equator op globe of landkaart. Zij neemt vele krommingen aan en nadert dan deze en dan gene pool. Soms brengt het bevorderen van het schoone meer rechtstreeks voordeel dan dat van het praktisch nuttige. Vraagt zulks maar aan hen, wier woonplaats, wegens de gunstige ligging, een aantrekkingspunt is voor het publiek, die weten het.

Maar de menschen die zich met zekeren trots praktisch noemen,

hebben geen begrip van het verband tusschen schoonheid en nut, ofschoon een enkele opmerkelijke blik in de schepping het hun kan leeren. Zij zijn echter zoo ontzettend verstandig dat zij niet leeren willen.

Vanaf de bloem, wier schitterende kleuren vlinders en kevers aantrekt, opdat het bevruchtende stuifmeel wordt verdeeld en verspreid, tot aan het hoogste kunstwerk der natuur, het menschelijk lichaam, zijn nuttigheid en schoonheid zoo eng verbonden, dat zij als het ware niet te scheiden zijn.

En zou nu de levenswijze die zich het dichtst bij de natuur ziet geplaatst, de landbouw, eene uitzondering vormen op den regel? Zou daar de schoonheid absoluut geen rol spelen? Onzin! zelfs de boer, die zich het hardnekkigst verzet tegen elk offer aan het schoonheidsgevoel, moet toegeven dat een goed verzorgd, weelderig groeiend korenveld, een schooner gezicht is dan een verzameling dunne, armzalige halmen en voordeliger is het ook. En een goed verzorgd en gereinigd dier heeft meer waarde, brengt meer op dan een dat verkommert en is het ook niet veel schooner? Ja, inderdaad! nut en schoonheid *kunnen* samen-
gaan.

Geen erger voorwerp van verschil tusschen nut en schoonheid intusschen dan: het bosch. Dat heeft in den loop der jaren voor

een deel moeten wijken door een natuurlijke oorzaak: de toeneming der bevolking. Maar ook hebben de menschen, zonder eenig nadenken, de bosschen uitgeroeid, alleen met het oog op het directe geldelijke voordeel.

Eerst in den allerlaatsten tijd breekt de overtuiging door, dat het bosch nog een andere bestemming heeft dan aan den mensch gelegenheid te geven den zak te vullen, het in goud om te zetten. Het is nog zeer nieuw dat de Regeeringen iets doen in de richting van deze overtuiging. Toch mogen de enkele verschijnselen met vreugde worden begroet.

Aan den Rijn kan men opmerken hoe de nog overgebleven bosschen worden verschoond en met zorg verpleegd. In Frankrijk zijn de vroeger beruchte „Landes” tot bosch aangelegd. De „Karst”, over welke ontbosching de Venetianen, te recht of te onrecht, zoo hard zijn gevallen, wordt met zeer veel moeite weer voor bosch bestemd.

Naast deze enkele voorbeelden zijn er nog streken genoeg, en te veel, waar men geheel andere inzichten huldigt. Als voorbeeld mag gewezen worden op Slavonië en het daaraan grenzende zoogenaamde Swabische Turkije. Het zoo weinig bekende, schoone en vruchtbare Slavonië heeft aan de gemeenschap in ruime mate van den rijkdom aan hout afgestaan. Ontelbare

scheepsladingen prachtige stammen zijn in Venetië gelost. De stoutste fantaisie kan zich geen denkbeeld vormen van het aantal wijnvaten, waarvoor dat hout de duigen heeft geleverd. En, naar het overschot van deze heerlijkheden strekken zich van alle zijden de begeerige handen uit: België, Frankrijk, Noord-Duitsland, enz., zij allen doen hun best. Het schijnt wel dat men niet zal rusten zoolang nog een van die prachtige, kaarsrechte eiken, die een weelde der oogten voor Slavonië zijn, op eigen bodem staat.

En aan nieuwen aanplant wordt weinig gedacht: het bosch gekapt, de wortels uitgeroeid en men verkrijgt dan den beroemden „Rodboden”, die eenige jaren, zonder bemesting, een uitstekenden oogst geeft. Maar men verkrijgt ook weer een kale vlakte waar eens heerlijk bosch was. Zij, die de verdwenen pracht betreuren, worden als sentimenteele dwazen uitgelachen: de praktische menschen steken het geld in den zak en dan is alles goed.

Het spreekt van zelf dat men in onzen tijd niet meer pleit voor het oerwoud. De goed gedreven boschcultuur trekt ook voordeel uit het bosch zonder het te vernietigen. Deze waarheid wordt echter misbruikt. „Het hout moet niet te lang staan”, dat is een geijkte term, op zich zelf zeer juist, het bosch moet zich vernieuwen even als de menschheid.

Maar het gebeurt ook dat men een geheel bosch bewaart voor „te lang staan” omdat Zijne Doorluchtigheid, of de Heer Graaf, of welken titel de eigenaar ook draagt, *geld* noodig heeft. De groote bezitters komen zelden op hunne goederen, zij wonen in de stad, zij reizen, misschien doen zij aan het spel en bezitting *moet* het opbrengen.

Het bosch hoort in de bergen en in de moerassen, daar onttrekt het geen grond aan den ploeg, dat is ook eene, meermalen

IN HET MIDDEN VAN DEN SPRONG.

gebruikte, frase. Maar als nu groote oppervlakten geen berg en geen moeras en geen beste ploeggrond zijn, moet men daar dan kunstmatig een steppenklimaat scheppen en de bevolking bevoeren van alle voordeelen en genoegens van het bosch?

In het vroeger zoo boschrijke Baranije (Hongarije) gaat men bijv. met snelle schreden dien weg op. De gevolgen zijn reeds merkbaar. De menschen vragen met zekeren angst van waar en tegen welken prijs zij binnen enkele jaren wat brandstof moeten halen.

Maar die gevolgen hebben eene meer ernstige beteekenis. Tot het vele goede dat het bosch schenkt behoort ook: de vochtigheid. De boomen houden met hunne groene armen de regenwolken vast, die zich daarna in de omgeving ontlasten en den bodem verkwikken. Het is een onloochenbaar feit, dat de droogte in den zomer toeneemt, naarmate de bosschen achtereeloo worden vernietigd. Dan wordt het treurig met den oogst, het tijdelijk voordeel van den enkeling brengt vele anderen en eindelijk ook hem zelf, schade.

In vele staten worden een aanzienlijk getal goederen bestuurd door een directeur of een Verwalter, terwijl de eigenaar in de stad woont. Komt op zulk een goed een nieuwe directeur, dan staan twee dingen vast: hij maakt alles anders dan zijn voorganger en hij kapt een stuk bosch. Daardoor komt natuurlijk geld in kas. De rekening sluit voor den eigenaar voordelig, de nieuwe directeur ontvangt hulde voor zijne bekwaamheid. Een goedkoope hulde is dat zeker!

Een twaalf à vijftien jaren geleden was op een der grootste goederen in Hongarije een bosch met moeras en waterpartijen — goddelijk schoon. Een echt oerwoud en een, daarbij passend, leven van wild en gevogelte. De bekende schrijver *Alfred Brehm* heeft als leidsman van den, te vroeg gestorven, Kroonprins Rudolf, de betoovering van deze ongerepte natuur genoten en beschreven. Wat aan water- en moerasvogels in ons klimaat bestaat, vooral de heerlijke en trotsche zilver- en edelreigers, ze leefden er frank en vrij.

Wie zoo gelukkig was het leven en drijven aldaar te beluisteren, den polsslag der reine natuur waar te nemen, de zoete geuren dier natuur waar te nemen, hij bewaarde de herinnering aan dat woud als een kostbaar goed. Van praktisch *nut* was geen sprake, daar heerschte onbegrensd de *schoonheid* en hare dochter, het *levensgenot*.

Maar dat is voorbij gegaan. Praktische mannen vonden dat de beide dames aldaar eene te onbepaalde macht uitoefenden en dat het nut niet tot zijn recht kwam. En die praktische menschen hadden ook de macht om veranderingen aan te brengen. Eerst een ware vernielingskrijg tegen de vogels terwille van de prachtige veeren. Toen tegen anders vogels, omdat zij zich voedden met visch. Er is nog geen middel gevonden om ze te gewennen aan het eten van maïsstengels of gele wortelen, daarom ook dezen den oorlog verklaard. Vogels die telkens verontrust worden, blijven niet en die welke niet doodgeschoten werden, verhuisden.

Toen kwam het bosch aan de beurt; daar zat geld in en binnen betrekkelijk korten tijd zal van het prachtige woud wel niet veel meer over zijn dan de herinnering en de geestdriftvolle beschrijving van enkele bevoorrechte natuurvrienden. Dan zal men er maïs planten. Goede oogsten zal men wel verkrijgen, dat staat vast.

Er zijn zeer enkele voorbeelden in andere richting en, hoe zeldzaam ook, er moet op gewezen worden. Eén voorbeeld slechts. Een Hongaarsch Graaf had op zijne bezitting, in een vlakke streek, toen hij zelf daar nog vertoefde, een groote oppervlakte bosch aangelegd. Hij koos daarvoor de snelgroeijende *acacia's*, die zich prachtig ontwikkelden. Toen hij later in de stad woonde kwam de aangestelde directeur den Graaf voorstellen het hout te kappen, den grond voor akkerbouw te gebruiken. De eigenaar weigerde. De man met de beginselen van het directe nut en voordeel voor oogen, hield aan en zei ten slotte: „Het is *onzin* eene zoo groote oppervlakte aan den akkerbouw te onttrekken.”

De Graaf gaf echter het kalme antwoord: „Goed, laat het onzin zijn, maar ik kan mij dat veroorloven”, het bosch bleef. Helaas, dit is een der weinige uitzonderingen. Bezitters van even hoogen

en nog hooger naam, die het „*noblesse oblige*” ook kennen, handelen in den regel anders.

Aan de ontelbaar velen, die gedwongen zijn geheel op te gaan in den harden strijd om het bestaan, kan men vergeven als zij aan de „schoonheid” slechts nu en dan een blik schenken.

Zij, die echter in gunstiger omstandigheden verkeerden, zij zijn verplicht om te beproeven, zelfs al kost dit offers, om, terwille van henzelf en van de gemeenschap, op hunne bezitting te bevorderen een harmonisch samenleven tusschen het echtpaar *nut* en *schoonheid*. Op den duur zal dit vergolden worden door beider kinderen: de *stoffelijke welvaart* en het *levensgenot*.

R. B.

MOWGLI'S BROEDERS.

(Vervolg).

„**S**HERE Khan doet ons groote eer aan,” zei Vader Wolf, maar zijne oogen waren boos. „Wat is er van Shere Khan's dienst?”

„Mijn prooi! Een menschenjong ging hier heen,” zei Shere Khan. „Zijne ouders zijn gevlucht! Geef het mij!”

Shere Khan was in een hout-hakkers kampvuur gesprongen, zooals Vader Wolf gezegd had, en was woedend van de pijn aan zijn gebrande pooten. Maar Vader Wolf wist wel, dat de opening van een wolvenhol voor een tijger te nauw was om door te komen. Zelfs waar hij nu stond zaten Shere Khan's schouders en voorpooten reeds vast, evenals een mensch in een ton.

„De wolven zijn een vrij volk,” zei Vader Wolf. „Zij ontvangen alleen bevelen van het Hoofd van hun Troep en niet van een gestreepten veeverdelger.” Het menschje is van ons; desnoods om dood te maken als wij dat willen.”

„Als wij dat willen? Wat praat je van wil? Bij den stier, dien ik doodde, ik sta hier vóór jelui hondenhol om op te eischen wat mij toekomt. Ik ben het, Shere Khan, die spreekt!” Het donderend gehuil van den tijger vulde de ruimte van het hol.

Moeder Wolf werkte zich tusschen hare kleintjes uit en sprong, met oogen die in het duister op twee groene maantjes leken, op Shere Khan toe.

„En ik ben Raksha (de Duivel), die tot je zegt: Het Menschje is voor mij! Het zal niet gedood worden. Het zal blijven leven om met onzen Troep mee te loopen en te jagen; en ten slotte, zie je, jager van kleine naakte jongen! kikkervreter! visschendooder! — zal het jou opjagen! Maak nu, dat je wegkomt, bij de Sambhur, die ik doodde! (ik eet geen dood vee!). Vooruit, naar je moeder, gebrand beest in de Wildernis, nog invalider dan toen je ter wereld kwaamt! Voort!”

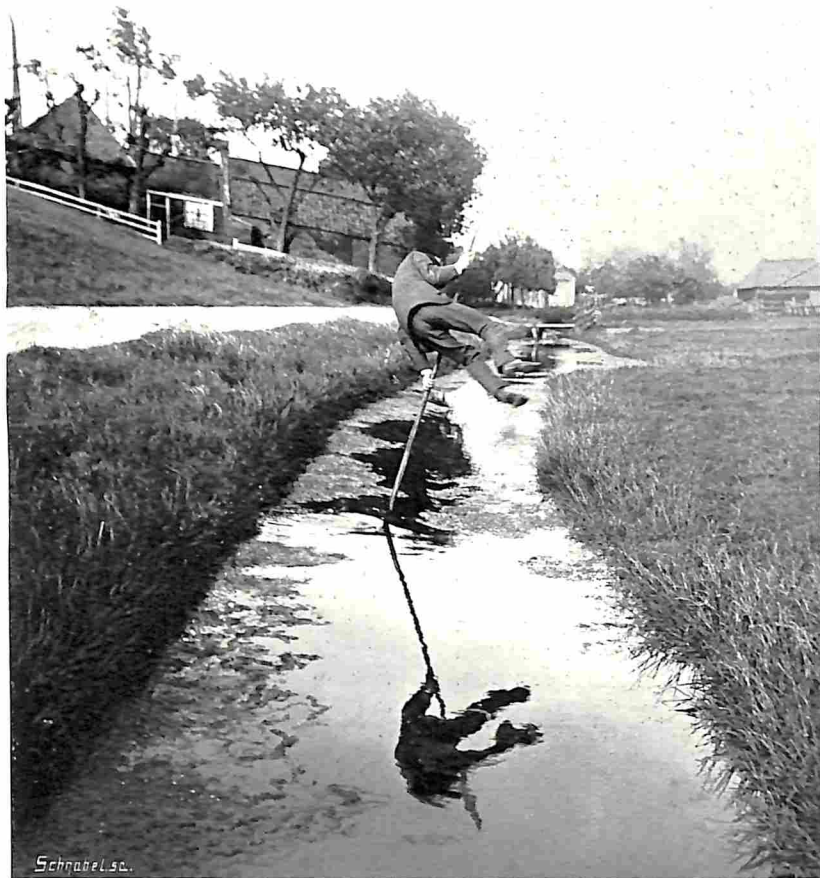
Vader Wolf keek verschrikt. Hij had bijna vergeten hoe veel moeite het hem gekost had en hoe heet de strijd was geweest om Moeder Wolf te winnen van vijf andere wolven, wanneer zij met hun allen door het bosch liepen en dat haar bijnaam van Duivel niet bepaald een compliment was. Shere Khan dorst Vader Wolf wel aan, maar Moeder Wolf, dáár zag hij tegen op en hij begreep ook wel, dat op de plaats waar zij zich bevonden het voordeel aan haren kant was en dat zij zou vechten, totdat zij er onder bezweek. Daarom werkte hij zich weer achteruit en toen hij vrij stond schreeuwde hij:

„Iedere hond blijft baas op zijn eigen erf, maar wij zullen eens zien wat de Troep zeggen zal omtrent het opvoeden van een menschenjong. Het kind behoort aan mij en door mijne tanden zal het gedood worden, jelui ruigstaartige dieven!”

Moeder Wolf ging weer naar achteren bij hare kleintjes en Vader Wolf zei ernstig:

„Shere Khan spreekt de waarheid. Het jong moet aangegeven worden bij den Troep. Wil je het nu nog behouden, Moeder?”

„Behouden?” zeide zij. „Het kwam naakt en in den nacht, alleen en hongerig; toch was het niet bang. Kijk, het heeft een van mijne kleintjes reeds op zij geduwd. En die lampootige slachter zou het gedood hebben en dan naar de Waigunga zijn teruggegaan en de dorpsbewoners zouden ons er voor aangezien hebben! Behouden? Zeker wil ik dat! Lig stil, kleine kikkervorsch.

MOOI ER OVER HEEN.

O, jij Mowgli — want ik wil hem Mowgli de Kikvorsch noemen — er zal een tijd komen, dat jij jacht op Shere Khan zal maken even als hij op jou gedaan heeft."

"Maar wat zal de Troep zeggen?" zei Vader Wolf.

De Wet der Wildernis bepaalt nauwkeurig, dat iedere wolf, die trouwt, zich terug moet trekken uit den Troep waartoe hij behoort; maar zoo spoedig als zijn kleintjes oud genoeg zijn om op hunne pooten te kunnen staan, moet hij ze presenteren aan den Raad, die gewoonlijk eenmaal in de maand bijeenkomt bij volle maan, opdat de wolven kennis met hen kunnen maken. Na deze inspectie zijn de jonge wolven vrij om te loopen waar zij willen, en totdat zij hun eersten reebok gedood hebben wordt er geen verontschuldiging aangenomen wanneer een volwassen wolf van den Troep hen vermoordt. Wanneer de moordenaar dan ontdekt wordt, is de dood zijn straf en wanneer ge een oogenblik nadenkt, zult ge toegeven dat het niet meer dan billijk is.

Vader Wolf wachtte totdat zijn jongen een beetje konden loopen en ging toen op een avond, dat de Raad vergaderde, met hen en Moeder Wolf naar de Raadrots, een heuveltop bedekt met steenen en oneffenheden, waar een honderdtal wolven een plaatsje konden vinden. Akela een groote, grijze wolf, vrijgezel, die den geheelen Troep aanvoerde met beleid en kracht, lag in zijn geheele lengte op de Rots en aan zijne voeten zaten veertig of vijftig wolven van elke grootte en kleur, van daskleurige veteranen, die een reebok alleen baas konden af, tot jonge zwarte driejarigen, die zich verbeeldden zulks te kunnen. De Vrijgezel had hen nu een jaar aangevoerd. Hij had tweemaal in een wolvenval vast gezeten toen hij nog jong was en eenmaal was hij afgestort en voor dood blijven liggen; hij kende dus de gewoonten der menschen.

Er werd weinig gesproken op de Rots. De jongen rolden over elkander heen midden in den kring, waar hunne vaders en moeders zaten en af en toe ging een oude Wolf zachtjes naar hen toe, keek hen vriendelijk aan en ging dan weer stil naar zijne plaats terug. Soms hield eene moeder haar kind in het volle maanlicht om te voorkomen, dat het over het hoofd gezien werd. Akela riep dan van zijne plaats "Gij kent de Wet — zij kent de Wet. Zie goed toe Wolven!" en de bezorgde moeders namen dit over en riepen: "Zie toe! zie goed toe, o Wolven!"

Eindelijk nam Vader Wolf (en Moeder Wolf's nekharen rezen overeind toen het oogenblik kwam) Mowgli de Kikvorsch, zooals zij hem noemden, in het maanlicht en plaatste hem in het midden van den kring.

Akela keek niet op, maar riep steeds op denzelfden toon voort: "Zie toe!"

Een dof gehuil kwam van achter de Rots; de stem van Shere Khan, roepende: "Het jong is van mij. Geef het aan mij! Wat heeft een vrij Volk te maken met een menschenjong?" Akela bewoog niet eens zijne ooren; al wat hij zeide was: "Zie toe, o Wolven! Wat heeft een Vrij Volk te maken met de wetten van anderen?"

Er ontstond een koor van gehuil en een jonge vierjarige wolf herhaalde Shere Khan's vraag: "Wat moet een Vrij Volk doen met een menschenjong?"

Nu staat er beschreven in de Wet der Wildernis, dat, indien er verschil van meening bestaat omtrent het aannemen van een jong in de Troep, hij minstens twee voorspraken moet hebben, behalve zijn vader en moeder.

"Wie spreekt er voor dit jong?" zei Akela. "Wie van 'het Vrije Volk, spreekt?" Er kwam geen antwoord en Moeder Wolf begon zich gereed te maken voor wat zij noemde haar laatste gevecht, indien het zoover mocht komen.

Toen zette Baloo, het eenige wezen dat, behalve wolven, een stem in den Raad had — Baloo de slaperige bruine beer, die de wolven onderricht geeft in de Wetten van de Wildernis — oude Baloo, die kan gaan en komen waar hij wil, omdat hij alleen noten, wortelen en honing eet — zich op zijn achterste pooten en bromde:

"Het menschenjong, het menschenjong. . . ik spreek voor hem. Zulk een klein wezen kan ons geen kwaad doen. Ik heb niets te geven, noch ben ik rijk aan woorden, maar ik spreek de waarheid. Laat hij in onzen Troep meeloopen en met de anderen aangenomen worden. Ik zelf zal hem onderrichten."

"Nu hebben wij nog iemand noodig," zei Akela. "Baloo heeft gesproken en hij is degeen, die de jonge beesten onderricht geeft. Wie is er nog behalve Baloo?"

Een zwarte gedaante voegde zich in den kring. Het was Bagheera de Zwarte Panter, geheel inktzwart zooals panthers geteekend zijn, met lichtere plekken als gewaterde zijde. Ieder kende Bagheera en zorgde hem uit den weg te blijven, want hij was even listig als Tabacqui, zoo stoutmoedig als de wilde buffel en woest als een gewonde olifant. Maar daarbij had hij een stem zoo zoet als wilde honing, die van een boom druipt en een huid molliger dan dons.

"O, Akela en gij Vrij Volk," zei hij, "ik behoor wel niet op uwe vergadering, maar de Wet zegt, dat, wanneer er kwestie bestaat omtrent het al of niet dooden van een jong, het leven van zulk een mag afgekocht worden voor een prijs. Is dit niet zoo?"

"Zeker, zeker," zeiden de jonge wolven, die altijd hongerig zijn. "Luister naar Bagheera. Het jong kan afgekocht worden voor een prijs. Zoo is de Wet!"

"Wetende dat ik geen recht heb hier te spreken, vraag ik uwe goedkeuring."

"Die hebt gij," zeiden twintig stemmen.

"Een naakt jong te dooden is schande. Overigens zal het een betere sport zijn wanneer hij grooter is. Baloo heeft ten zijnen bate gesproken. Bij zijne woorden wil ik een gift voegen; een pas gedoodde stier, op geen halven mijl afstand van hier, wanneer gij het menschenkind wilt aannemen, zooals de Wet het voorschrijft. Kan zulks gebeuren?"

Er was een gewirwar van stemmen door elkaar roepende:

"Wat kan het ons voor kwaad doen? De winterregens zullen het toch dooden. Het zal verbranden door de zon. Wat kan een naakte kikvorsch ons doen? Laat hij in den Troep meeloopen. Waar is die stier, Bagheera? Wij nemen het aan!" En toen kwam Akela's diepe stem, roepende: "Zie toe, zie toe, o Wolven!"

Mowgli was nog verdiept in zijn spel met kiezelsteentjes en lette er niet op toen de wolven één voor één naar hem toe kwamen om hem aan te kijken. Eindelijk gingen allen den heuvel af naar den dooden stier en alleen Akela, Bagheera, Baloo en Mowgli's eigen wolven bleven achter. Shere Khan huilde nog in de nachtelijke stilte, want hij was boos, dat Mowgli hem niet ten deel was gevallen.

"Ja, huil maar," zei Bagheera, "de tijd zal komen dat dit naakte wezentje je een ander liedje zal doen zingen, of ik weet niets van menschen af."

"Ge hebt goed gedaan," zei Akela. "Menschen en hunne jongen zijn heel verstandig. Het kind zal ons mettertijd een hulp zijn."

"Zeker, een hulp in tijd van nood, want niemand kan voor altijd hoofd van den Troep blijven," zei Bagheera.

Akela antwoordde niet. Hij dacht aan den tijd, die voor iederen Leider aanbreekt; wanneer zijn kracht zou verminderen en hij zwakker en zwakker zou worden, totdat hij eindelijk door de wolven zou gedood worden en een nieuwe Leider hem zou vervangen, om weder op zijn tijd gedood te worden.

"Neem hem mede," zei hij tot Vader Wolf en voed hem op, zoo als het een lid van het Vrije Volk betaamt." En zoo gebeurde het, dat Mowgli in de Seonee-Troep werd opgenomen door toedoen van Bagheera, met den stier als prijs en de voorspraak van Baloo.

Nu moeten wij tien of elf jaar overslaan en ons voorstellen hoe Mowgli onder de wolven leefde, want als wij dit moesten beschrijven, zou het verscheidene boekdeelen vullen. Hij groeide op met de jongen, ofschoon zij reeds bijna volwassen wolven waren toen hij nog een kind was en Vader Wolf leerde hem wat hij te doen had en wat alle dingen in het woud betekenden: totdat ieder grassprietje, iedere nachtelijke luchtstroom, iedere toon van de uilen boven zijn hoofd, iedere kras van een vleermuizenpoot, wanneer deze voor een wijl in een boom sliep en iederen sprong van een vischje in den vijver voor hem hetzelfde werd als de bezigheid van een mensch. Wanneer hij niet leerde, zat hij in de zon te slapen en dan at hij weer en ging weer slapen. Als hij vuil was of warm, ging hij in de boschvijvers zwemmen en wanneer hij honing noodig had, (van Baloo wist hij, dat honing en noten even lekker waren als rauw vleesch) klom hij in een boom en van Bagheera leerde hij hoe hij dit moest doen. Dan lag Bagheera bij hem en riep: "Kom nu weer terug, Kleine Broeder!" Eerst hing hij als een luiaard aan de takken, maar al spoedig kon hij zich daarin opwerken als de grijze aap. Hij nam zijn plaats in op de Raadrots even goed als de andere leden van den Troep en hier merkte hij op, dat, wanneer hij een wolf in de oogen keek, deze genoodzaakt was de zijnen neer te slaan, en toen begon hij het voor een grapje te doen. Dan weder haalde hij lange dorens uit de pooten zijner vrienden, want wolven hebben veel last van dorens en stekels. Ook ging hij des nachts wel eens den heuvel af daar de bebouwde velden en keek hij nieuwsgierig in de hutten der menschen. Maar hij vertrouwdde ze niet veel sedert Bagheera hem een vierkante kist had laten zien met eene opening in het midden, en zoo listig verborgen in het woud, dat hij er haast in geloopt was: Bagheera vertelde hem dat het een val was.

Het prettigste vond hij echter om met Bagheera mede te gaan naar het midden van het dichte bosch en daar den geheelen loomwarmen dag te slapen en 's nachts toe te kijken als Bagheera op de jacht was. Deze doodde dan wat onder zijn bereik was: ook Mowgli deed dit, maar met eene uitzondering. Zoodra hij oud genoeg was, had Bagheera hem namelijk gezegd, dat hij geen vee moest dooden, omdat hij in den Troep gekocht was met het leven van een stier. "Je bent baas over de geheele wildernis en je moogt alles dooden waarvoor je kracht toereikend is, maar ter eere van den stier, die je afkocht, moet je noch vee dooden, noch eten. Dit is ook een artikel van onze Wet." Mowgli gehoorzaamde stiptelijk.

En hij groeide en groeide zooals een jongen groeien kan, die nooit een enkele les heeft te leeren en aan niets anders hoeft te denken dan aan eten. Moeder Wolf had hem jeeds eenige keeren verteld, dat Shere Khan een onbetrouwbaar schepsel was en dat hij hem een of andere gelegenheid moest zien te dooden, en hoewel een jonge wolf dezen raad niet vergeten zou, Mowgli dacht er niet meer aan, omdat hij maar een menschenkind was, ofschoon hij zichzelf een wolf genoemd zou hebben, als hij de mensche taal had kunnen spreken.

(Wordt vervolgd).

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE MIDDACHTER ALLEE IN JUNI 1907.

Foto Aug. F. W. Vogt.

TOEGANG TOT HET HUIS AAN DEN Z. VLEUGEL.

HET LANDGOED GROOT BENTVELD ONDER ZANDVOORT.

HET Bentveld wordt het eerst vermeld gevonden omstreeks het jaar 960 en wel in den Blaffert van de goederen der St. Maartenskerk te Utrecht, bekend onder den titel: Commemoratio de rebus Sancti Martini Trajectensis ecclesie que (quae) jam olim ibidem e fidelibus tradite (traditae) sunt, en te vinden bij v. d. Bergh oorkondenboek van Holland en Zeeland I, blz. 23 No. 33.

Onder de verschillende bezittingen der Utrechtsche kerk worden opgenoemd:

In Bentfelda II Manti (Man(uscrip)ti waarbij v. d. Bergh aantekent: „Denkelijk de hofstede Bentveld bij Haarlem.

Zie ook von Richthofen's Untersuchungen über Friesische Rechtsgeschichte 8° 1886 blz. 9 No. 6.

Eerst in het jaar 1596 wordt weder melding gemaakt van Bentveld, toen Hopman Nicolaas de Leur krijgsbevelhebber onder Prins Maurits, het opperbevel was opgedragen over de artillerie te Ostende in 1601, en aldaar den dood vond tijdens de belegering dier veste door de Spanjaarden. Het landgoed werd door de Leur in eeuwige erfpacht gegeven aan Cornelis Sijmons. voor fl. 350.—'s jaars. Tot meerdere kennis van de gebruiken in die tijden is het wellicht interessant te weten wat bij die erfpachtsacte werd bepaald. Ik vind hiervan het volgende opgeteekend:

„Het land genaamd het Bentveld, gelegen in den banne van Zandvoort, waarvan een gedeelte bezaaid is met tien zakken koren, een gedeelte met twintig zakken garst en ettelijke zakken erwten, met het huis, de schuur en de bepotingen daarop staande, strekkende van het Ceutegat tot achter aan den gemeenen drogen weg bij het groote water. Er zullen nog bij de woning en het land blijven drie paarden, drie wagens, karren, ploegen, eggen en ander gereedschap. Voorts tien koeien, pinken, vaarzen vijftien in getal en twee kalveren; vele rasters en sparren, alsook vleesch, vier zijden spek, boter, kaas, visch, haring en alle andere provisie bij het huis of de woning zijnde. Belend rondom met de wildernis.

Nicolaas de Leur zal de boomgaard, de beplanting en het huis gedurende het leven van hem en zijne huisvrouw mogen gebruiken.

Cornelis Sijmons zal de twee paarden stallen van Nicolaas de Leur, maar deze zal voor de haver moeten zorgen.

Hij zal ook met zijn wagen en paarden de Leur moeten halen, brengen en voeren, waar en waarheen het dezen zal believen, ook in zee, en dat nooit mogen weigeren. De kalkoenen, pauwen, hoenders, duiven met hare eieren en jongen, alsook de snippen, zullen half om half gedeeld worden.

Elke week zal Cornelis Sijmons aan de Leur verstrekken een mengel room; hij mag hem geen zoetemelk en geen „stremmelick” weigeren en behoort hem verder naar zijn welbehagen te voorzien van wortelen, uien, en andere groenten”.

Tot het jaar 1660 zwijgt de geschiedenis over het landgoed Bentveld, en we weten niet hoe het gegaan is met de eeuwige erfpachtsuitgave te voren vermeld. In dat jaar wordt Bentveld door den Meer Hr. Pieter van Alteren, Ridder, Vrijheer van Jaersveld, Raad en Fiscaal van de Admiraliteit binnen de stad Amsterdam als lasthebbende van Jonkvrouwe Elisabeth van der Nisse wonende te Goes in Zeeland, verkocht aan Monsr. Michel Duncombe Esq. ten behoeve van den Heer William Lord Craven van Hampstead, Maarschalk, Kolonel in staatsdienst.

Elisabeth van der Nisse, eene zeer aanzienlijke en rijke Zeeuwsche dame, was de eenige dochter van den Burgemeester van Goes, Cornelis van der Nisse, verwant aan de eerste geslachten van Zeeland. Zij huwde in Februari 1664 met den Heer van Odijk, kleinzoon van Prins Maurits, tweeden zoon van Lodewijk van Nassau, Heer van de Lek, Beverwaard en Odijk en van Elisabeth Gravinne van Hoorn.

Van William Lord Craven bericht ons Jhr. C. A. van Sypesteijn in zijn werk „Het Hof van Boheme en het leven in den Haag in de 17de eeuw”, het volgende:

Hij was de zoon van een schatrijken Lord Mayor van Londen, een braaf en edel mensch, die alles wat hij had, vooral zijn groot fortuin, voor de Koningin van Boheme, Elisabeth Stuart, en hare kinderen opofferde. Hij was boven allen de vertrouwde helper in den nood. Toen haar gemaal, Frederik V in 1632 overleden was, liep spoedig in den Haag het praatje dat Craven, die daar bijna dagelijks aan huis was, in het geheim met de Koningin Elisabeth was getrouwd. Dat gerucht, telkens herhaald en door verscheidene Engelsche schrijvers als zeker voorgesteld, schijnt echter niet waar te zijn. Craven was 12 jaar jonger dan zij en de toon zijner brieven weersprekt het gerucht. Het is te meer onwaarschijnlijk, omdat toen zij kort voor haar dood in Londen kwam, er ernstig sprake is geweest van een huwelijk te sluiten tusschen Craven en de oudste dochter Elisabeth, de Prinses van Boheme. Hoe dit ook zij, Craven bleef steeds een braaf en trouw vriend. Hij was kolonel in dienst der Republiek en als zoodanig beëdigd den 26sten April 1640, en heeft zich aan het hoofd van zijn regiment menigmaal zeer onderscheiden.

Sophie, de jongste dochter der Koningin, noemt hem in hare Mémoires „le bon homme Mylord Craven, qui avait la collation de sa bourse bien garnie prête toujours, et toujours mille petits byoux à donner aux personnes qui m'étaient affectionnées.”

Koningin Elisabeth stierf te Londen den 23sten Febr. 1662, oud 65 jaar. Haar zoon Rupert was van al haar kinderen de eenige die bij haar dood tegenwoordig was: de trouwe, edele vriend Lord Craven ontbrak daarbij natuurlijk niet. Deze zorgde met Koning Karel II en Prins Rupert voor de algehele betaling van alle schulden. Aan hem vermaakte de Koningin hare weinige schilderijen, boeken en papieren.

Op het buitengoed Combe-house, waar zij aan huis bij Lord Harrington werd opgevoed en dat door Lord Craven werd aangekocht, zijn de schilderijen nog te zien bij zijn nazaat, den tegenwoordigen Lord Craven. Lang is Lord Craven niet in het bezit van Bentveld geweest, want wij vinden, dat hij het 6 Januari 1665 verkoopt voor fl. 10.000 aan den Heer Ferdinand Cary, Sergeant-Majoor en Kapitein ten dienste dezer landen in garnizoen te Rijnbeek, die het op zijne beurt voor dezelfde som verkoopt den 9den Februari 1672 aan Robert Craven, Ridder, enz.

Hoe lang Robert Craven in het bezit gebleven is van zijn landgoed kan ik uit de bescheiden niet opmaken, want ik vind alleen vermeld dat het goed bij executie en op last van Anthony Craven den 1sten Augustus 1701 verkocht werd voor fl. 3635. Koopers werden Dirck Dergant, Meeuwis en Roelof van der Weyden.

Of de waarde der landerijen toen ter tijde sterk verminderd is, weet ik niet, maar opgeteekend staat dat genoemde koopers het goed den 16den Maart 1706 voor fl. 3000 verkochten aan Mevrouw Elisabeth Backer, Weduwe van den Heer Mattheus Lestevenon. In de acte staat vermeld, dat de grootte werd geschat op 30 morgen zoo wei- als hooiland, met de bepoting en beplanting rondom het huis en het bouwhuis met nog het gebruik van de wateren en droge plaatsen, groot bij raming 13 morgen, die niet anders dan onder het woord „droge plaatsen” bekend zijn.

Den 6den November 1722 kocht genoemde Mattheus Lestevenon bij publieke verkooping gehouden in de Casteleineijer van den Hove van Holland te 's Gravenhage de Noordduinen het Bentveld met zijn aankleven, gelegen onder Vogelenzang, Bloemendaal en Overveen voor fl. 1470 en den 7den September 1747 Amsterdam, de hofstede Klein Bentveld voor fl. 7100, dat aldus beschreven wordt: gelegen onder den banne van Tetterode, met huizing en verderen opstal, groot binnen hare schutting zoo aan plantagie, boomgaard en moestuinen, ruim vijf morgen en buiten de schutting twee morgen honderd vier en zestig roeden.

Uit bovenstaande gegevens kan men nagaan hoe de landgoederen Groot en Klein Bentveld in eene hand kwamen. In het jaar 1797 den 28sten October werd deze gecombineerde bezitting verkocht aan den Heer Jan Nicolaas van Eijs voor fl. 16380 en siderabele partij duinen behoorden. De Heer van Eijs is overleden in het jaar 1818 en tot erfgenaam benoemd zijner buitenvstiefdochter A. H. J. Hoffmann. De Heer P. van Lennep was in zijn eerste huwelijk met deze eigenaresse gehuwd en heeft zoo

Boekenrode na haar dood in eigendom verkregen, — hiertoe behoorde toen Groot Bentveld niet, omdat de Heer van Eijs dit reeds in December 1797 aan den Heer H. J. Koenen verkocht had. De Heer van Eijs heeft *Groot Bentveld* dus maar zeer kort bezeten. Successievelijk zijn nog eigenaren geweest de Heeren G. Mux Jz., Joost Vrijdag en G. J. Westrix en door diens Weduwe in het jaar 1833 publiek verkocht en aangekocht door bovengenoemden Heer P. van Lennep, die het na zijn dood in 1851 aan zijn zoon Mr. J. F. van Lennep toebedeelde. Deze had zes dochters, waarvan eene, H. J. F. van Lennep huwde met Mr. H. Enschedé. Zij werd eigenaresse van Groot en Klein Bentveld na den dood van haren vader. Na 1894 hebben op den huize Bentveld gewoond de oud-notaris C. J. G. de Booy, de gep. Majoor der Genie J. W. Kaiser en is in 1900 aangekocht door Dr. J. Posthuma. Hij verkocht het huis met 5 Hect. land aan zijn broeder, C. J. Posthuma, die met zijn zwager, G. E. Thierry de Beve Dolleman, de vruchtenkwekerij Bentveld stichtte.

Het huis dat sedert dien tijd is verbouwd, ligt in een fraai park, goed bezet met mooie boomen van zeer groote afmetingen.

De kwekerij bestaat, behalve het noodige platte glas voor de teelt van meloenen en andere zaken uit negen groote kassen, voor druiven en perzikkencultuur ingericht, waarvan de vruchten bij mijn bezoek gedeeltelijk rijp waren en er reeds veel was afgeleverd.

De vier in dit jaar gebouwde kassen dienen uitsluitend voor de teelt van tomaten, waarvan zeer groote hoeveelheden voor export naar Engeland bestemd zijn.

Deze kassen zijn volgens het nieuwste systeem gebouwd van gewapend beton, uitmuntend verwarmd en geventileerd en op bijzonder praktische wijze beglaasd. De bouwmeesters, de Heeren Alb. van Bodegom en Co., die zich uitsluitend toeleggen op den bouw van dit soort kassen en daarvoor ook in het Buitenland gepatenteerd zijn, komt een woord van lof toe, voor de goede afwerking en de praktische inrichting dezer kassen.

Ten slotte een woord van dank aan den Heer Mr. H. Enschedé te Haarlem, die mij welwillend de geschiedenis van Bentveld mededeelde.

J. J. KRUYFF.

Het wit in rozen.

ER zijn niet veel plantenziekten die den liefhebber zooveel teleurstelling veroorzaken als het Wit in Rozen. Prachtig loopen de struik- of stamrozen uit, reeds beginnen zij knoppen te vormen en doen deze een rijken bloei verwachten, doch zie, zij worden door het Wit aangetast, de bladeren worden vaal en krullen om, ook de jonge twijgen worden door een soort dons als overdekt, en de bloemen openen zich niet of slechts gebrekkig.

Deze ziekte wordt veroorzaakt door een soort zwam, de *Sphaeroteca pannosa*. Het zijn de z.g.n. myceliumdraden, die het witte dons veroorzaken en deze zijn weder voorzien van zuigorganen, die in de opperhuid van het blad of den stengel doordringen en daar hun verwoesting aanrichten.

Aangezien dus de oorzaak van de ziekte buiten op de bladeren zit, is zij nogal gemakkelijk te bestrijden. Een eenvoudig toe te passen en afdoend middel is de *bloem van zwavel*. Heeft men veel Rozen, dan doet men het best een z.g.n. zwavelkwast of een bestuiver, een soort blaasbalgje, te koopen en daarmee de zwavel op de aangetaste bladeren en twijgen te brengen. Voor één enkel Rozenvak kan men het ook voorzichtig met de hand op de struiken strooien, er op lettende zoowel de boven als de onderzijde der bladeren te bepoeieren. Het best doet men dit des morgens, wanneer de bladeren nog nat van de dauw zijn, wat het wegwaaien belet. Uit de zwavel zal zich zwaveligzuur gas vormen, dat voor de zwam dodelijk is.

Een ander middel is de Rozenvakken te bespuiten met een 1% oplossing van *Bordeausche pap* of met een zelfde oplossing van *lijsol*, doch vooral het eerste geeft aan de struiken een minder fraaie, blauwgroene kleur.

Het spreekt wel van zelf, dat men deze middelen meer dan één keer moet toepassen om al de sporen te doden en ook, dat men het niet moet doen op een regenachtigen dag, daar zij dan afspoelen en niet werken.

E. TH. W.

De planten en hunne hygiënische beteekenis voor ons.

DE gelukkigen onder ons, die buiten wonen, weten vooral te vertellen van de reine en frissche lucht over de groene grasvlakten en tusschen de heesters en boomen, in tegenstelling met de atmosfeer in bedompte kantoren en schoollokalen, waarin een groot deel van ons menschen zijn werkzaamheden pleegt te verrichten. Misschien is het wel van belang, dat hier nog eens wordt gewezen op de juiste beteekenis, die onze groene planten bezitten, wat de verbetering van de lucht aangaat. Wij willen ons hier voorloopig bepalen tot hun invloed op het koolzuurgehalte van de lucht. In de eerste plaats mogen wij van algemeene bekendheid onderstellen dat het ademen van levende wezens bestaat in een invoeren van lucht in bepaalde organen, waarna een uitvoer van lucht plaats vindt, sterk verontreinigd door koolzuurgas en waterdamp. Nu, dat ademen doen onze planten even goed, zij het door middel van eenvoudiger apparaat: door de bladcellen zelve.

Alleen, waar de hoeveelheid koolzuurgas door een mannelijk individu bij den arbeid bijv. per uur ongeveer dertig Liter bedraagt, is de hoeveelheid van dit gas door de plant in denzelfden tijd uitgeademd, zeer gering, al hangt dit natuurlijk af van de grootte van het exemplaar. Maar wat nu juist het eigenaardige in de plantenwereld is: de groene deelen van de plant nemen bij daglicht uit de omringende lucht koolzuurgas op. Nu is bekend dat koolzuurgas op gebouwd is uit zuurstofgas en koolstof.

Welnu, door middel van de groene kleurstof in die deelen wordt dit koolzuurgas uit de lucht geabsorbeerd, in dien zin dat het ontleed wordt, de koolstof wordt omgezet tot voedingsstoffen voor de cellen der plant en de zuurstof wordt aan de atmosfeer teruggeven. Deze kleurstof, het bekende chlorophyll, gedraagt zich op deze wijze onder de inwerking van licht- en warmtestralen en nog eenigemedewerkende factoren. Dat dit proces een werkelijk deel van het voedsel opnemen uitmaakt, blijkt uit verschillende proeven, o.a. die van Molliard, waarbij een stomp op een bepaalde plant werd gezet,

zoodat dit exemplaar van de vrije lucht was afgesloten. In het vrije licht geplaatst bleek de aldus behandelde plant niet normaal op te groeien, zij bleef kleiner en schraler dan controle-exemplaren in de vrije lucht. Bij deze proef was de plant dus alleen aangewezen op zijn voedsel-opname uit den grond.

Dat de genoemde chlorophyll-werking bij deze proef toch kan plaats hebben bij speciale bodemvoeding gaan wij hier verder stilzwijgend voorbij. Nu is die koolzuur-opname wel van beteekenis. Op één vierkante Meter groen bladoppervlak wordt per uur ongeveer 2000 kubieke centimeters van genoemd gas opgeslorpt. En wanneer wij dit zouden kunnen berekenen ongeveer bijv. voor een bosch van eenige afmeting komen wij tot groote cijfers. Maar als wij nu komen tot de voordeelen van het plaatsen van planten in een bewoond vertrek, waar wij tevoren voor een mensch een cijfer van 30.000 kubieke centimeters koolzuur-afgifte per uur noemden, dan zien wij wel, dat de door sommigen daaraan gehechte hygiënische waarde niet veel om het lijf heeft, in dit opzicht tenminste. Hierbij komt nog, dat het voorkomt dat de door planten uitgewasemde gassen soms van ongunstigen aard zijn voor het menschelijk organisme. Trouwens het is bekend, dat het minder het koolzuur zelve is, dat de lucht in een bewoond vertrek berdeft, dan wel de nog weinig bekende, in zeer geringe mate mede uitgedemde producten, zoodat het koolzuurgehalte meer een maat is voor de reinheid der in te ademen lucht, dan wel op zichzelf van zooveel beteekenis. Maar in de vrije natuur waar het proces in het groot plaats vindt, is het een scheikundig proces van machtige beteekenis, een schakel in het groote kringproces, waar bij koolstof uit het plant enlichaam, opgenomen door het dierlijk lichaam, door dit voor een deel weer in gasvormige verbindingen wordt uitgedemd om door de plant zelve weer uit de lucht daaruit te worden afgezonderd ten eigen behoeve. [PERSANT SNOEP.

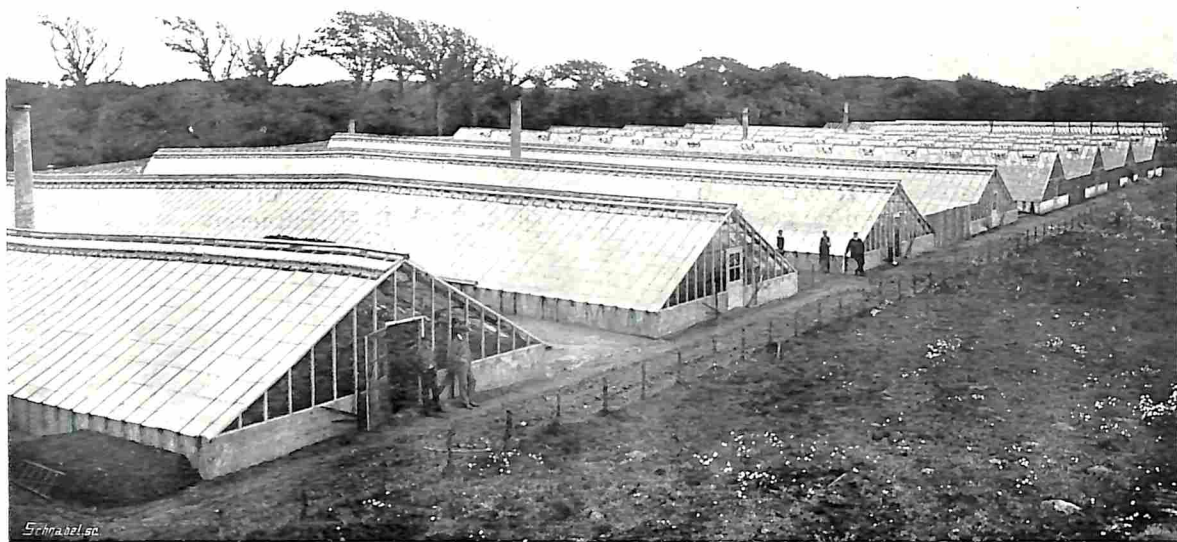

Foto Aug. F. W. Vogt.

GEZICHT OP DE KWEEKERIJ BENTVELD.

ARAUCARIA IMBRICATA.

OP het programma der 16de jaarvergadering van de Deutsche Dendrologencub, eene vereeniging van mannen van allerlei richting en stand, die tot doel heeft de kennis van boomen en heesters te bevorderen, en die tijdens de vergadering allerlei uitstapjes organiseert naar bekende parken, rijke boschaanplantingen enz. stonden voor dit jaar, nu de vergadering te Stralsund werd gehouden, ook verschillende uitstapjes naar fraaie bezittingen, gelegen op het eiland Rügen. Zoo gingen we op Vrijdag 9 Augustus met ongeveer 150 deelnemers, te zamen gekomen uit Duitschland en verschillende landen, aan Duitschland grenzende, naar Bergen en verder naar Putbus, om daar het park te bezichtigen, dat men in de onmiddellijke omgeving van het eigenaardig gebouwde stadje vindt en waar naast vele vreemde en oude boomen, talrijke zeldzame heesters en Coniferen voorkomen, waaronder zeer belangrijke exotische, die misschien te een of anderen tijd nog wel eens voor aanplanting in het groot in aanmerking komen. De lange lijst van zeldzaamheden, die het gezelschap hier kon aanschouwen, werd den deelnemers in druk ter hand gesteld en men kon daarop niet alleen den wetenschappelijken naam der plant lezen, maar in eenige kolommen daarachter ingevuld vinden, hoeveel exemplaren hadden, hoe hoog ze waren, hoeveel jaren zij telden en, waar noodig, nog eenige andere opmerkingen meer.

Een der namen trof ons, vooral omdat achter den naam vermeld stond (vruchtdragend). Het was de *Araucaria imbricata*, de ook in ons land volstrekt niet onbekende soort van Conifeer, afkomstig van Chili in Zuid-Amerika. We deden derhalve moeite om deze plant te zien te krijgen, daar we zoo iets nog niet zagen en wij waren zoo gelukkig, maar we moesten er dadelijk aan toevoegen, dat het een weinig tegenviel, daar de plant niet zoo bijzonder hoog was en het vruchtdragen alleen bestond uit de aanwezigheid van een mannelijke bloem, zooals dat althans een der excursionisten, een echte Coniferenkenner *) opmerkte en waarmede genoegen genomen werd, omdat de tijd voor nader onderzoek ontbrak.

Een en ander gaf ons aanleiding om deze *Araucaria*, die zoo na verwant is aan de veel in kamers gekweekte sierden (*Araucaria excelsa*) eens wat meer bekend te maken, te meer, omdat deze in ons land *buiten* kan groeien en dus voor „*Buiten*” mag besproken worden.

Het is reeds een groot aantal jaren geleden, dat we, te Brussel zijnde, door de Avenue Louise naar het Bois de Cambre gingen en daar, dicht bij de entree van dit fraaie bosch, een groote groep van deze *Araucaria* zagen uitgeplant, welke niet naliet een zeer vreemden indruk op ons te maken. Jammer, dat de boomen, door te dichten stand, wel een weinig geleden hadden in de onderste takken, maar toch maakten ze door hun eigenaardige houding en hun vreemd voorkomen een curieusen indruk.

Menigmaal hebben we in ons land hier en daar prachtexemplaren zien groeien, die ons den indruk gaven, dat deze Chileense Conifeer ook hier wel voortwil, als men maar een plaatsje kiest, waar hij was beschut staat en waar de bodem voedzaam is en het water kan doorzakken. Bij sterke winters, vooral als de planten nog jong zijn, moet men eenige beschutting geven.

Het was op den huize Twickel bij Delden (O.), dat we meerdere jaren een fraai exemplaar van deze A. hebben gezien. Ook te Oosterbeek bij Arnhem zagen wij deze Conifeer dikwijls goed groeien en nog kort geleden, toen we, van Utrecht komende, de Groenekansche dijk opgingen, toen toonden een aantal exemplaren, in de kweekerij van den Parkschepper H. Copijn aldaar ons, dat onze *Araucaria* daar, niet alleen goed groeit, maar dat mooie exemplaren daar voor liefhebbers voorhanden zijn.

Het is al heel wat jaren geleden, dat men ons, te Middelburg zijnde, een groot exemplaar van *Araucaria imbricata* toonde, dat ongerept en ongeschonden in een kleinen burgertuin voorkwam, en daar zoo goed groeide, zonder ooit gedeekt te worden, dat we durfden vast te stellen, dat het Zeeuwsch klimaat en de Zeeuwsche grond voor A. zeer geschikt was, en daarin werden we nog versterkt, toen we van een plantenvriend de hierbijgaande foto ontvingen van een exemplaar, dat in Zierikzee voorkomt bij den

heer J. van der Vliet Czn. Nieuwstraat, aldaar. Dit exemplaar zoo meldt men ons, is 8 M. hoog. De dikte van den stam, die uitziet als van een den, bedraagt in omtrek bij den grond gemeten 122 c.M. en op 1 Meter hoogte om en bij de 96 c.M. Naar boven toe wordt hij geleidelijk dunner en ook minder houtachtig. Van onder tot boven is de plant sterk vertakt en zoo als men ziet, hangen de onderste takken een weinig, terwijl de hooger gezeten eene opwaarts groeiende richting bezitten. Deze takken zijn meters lang en ongeveer arm dik en daarenboven vertakt. Deze boom draagt het lot van zoovele andere boomen, n.l. dat ze in hun jeugd veel te dicht geplant worden en daardoor later lijden en niet zoo kunnen uitgroeien als dat voor zulke boomen zoo noodig is. De *Araucaria*, waarvan hier sprake is, werd te dicht bij het huis geplaatst, zoodat de onderste takken der kamerdeuren dreigden te schade worden, daar ze de ruiten gingen versperren. Van uit den tuin gezien en tevens den uitgang gingen versperren. Van uit den tuin gezien is de boom echter geheel ongeschonden tot aan onderen toe, zijne takken liggen gebogen in het gras en in zijn geheel maakt hij een echt somberen indruk.

Deze boom is voor ruim 40 jaren in dien tuin geplant, toen hij als pot- of kuipplant van nauwelijks 1 M. hoogte arriveerde. Het was een toen ter tijd nog betrekkelijk nieuwe plant, die een familielid uit Schotland had genomen en al is de *Araucaria imbricata* ook al reeds in 1795 in Europa ingevoerd geworden, voor Zierikzee was ze iets nieuws. Men vertelde elkander, dat ze in Amerika thuis behoorde, waar ze wel „*Monkeys Puzzle*” geheeten werd, omdat zelfs geen aap kans zag om in den boom te klimmen, vanwege de scherp gepunte schubben der takken. Ook voor vogels moet de *Araucaria* een puzzle zijn, want deze komen er, om zoo te zeggen, nooit in voor.

Araucaria behoort met nog een drietal andere geslachten tot de groep der *Araucarieae*. De drie andere geslachten heeten *Sciadopitys*, *Dammara* of *Agathis* en *Cunninghamia*. De twee laatste zijn minder bekend, maar *Sciadopitys* of parasolspar vindt men nog al eens aangeplant. In botanische tuinen kan men ook de twee andere wel vinden. *Araucaria* telt meerdere soorten, waarvan de bekende „sierden” onze kamers wel de meest bekende is. Voor deze soort is ons klimaat wat te koud, hoewel de kamer veelal te warm voor haar is, getuige de ijle groei en de daaruit voortkomende slappe, hangende takken, die de plant vaak een minder schoon aanzien geven, waardoor de sierden wel eens minder sierlijk uitziet.

Araucaria heeft behalve den naam *imbricata*, wat hierop duidt dat de van scherpe punten voorzien schubben, aan de takken

voorkomende, als de pannen vaneen dak over elkander liggen, nog een tal van andere namen, die we hier niet nader zullen mededeelen, daar ze maar tot verwisseling zouden aanleiding geven, maar ze duiden er toch op, dat deze plant algemeene bekendheid heeft. De Engelschen noemen hem „*Chili pine*”, de Franschen „*Araucaria de Chili*”, de Chilenen „*Pehnen*”, de Duitschers „*Chilenische Araukarie*” en wij Nederlanders noemen hem bij zijn wetenschappelijken of botanischen naam. De A. *imbricata* is inheemsch in de bergen van Zuidelijk Chili tusschen de 30 en 48° Z.B., waar hij groote bosschen vormt. De boom wordt daar van 30 tot 40 M. hoog, heeft een rechten stam, waaraan de bladeren langen tijd verbonden blijven. Later wordt de stam kaan en maakt de schors hem ruw van uiterlijk. De takken zijn in kransen geplaatst en staan horizontaal, iets naar boven gericht, terwijl de onderste ietwat neerhangen. Aan oudere boomen ziet men vruchtkegels, die groot van stuk en donkerbruin van kleur zijn, terwijl ze rechtop groeiend aan de takken voorkomen. Een enkele kegel bevat soms tot 300 zaden, welke zaden eetbaar zijn.

De *Araucaria imbricata* is een zeer decoratieve plant, die men meer zou moeten aanplanten. Als de bodem van Zeeland voor hem inderdaad geschikte eigenschappen bezit, dan hebben wij te trachten dien bodem na te bootsen, door onzen grond met veel zeeklei te vermengen en de standplaats wat te verhoogen. Naar we vernamen moet de zeeklei op Schouwen vrij wat zout bevatten, en is dit het geval, dan zou men de grondspecie voor *Araucaria* met wat zout bijmengen kunnen. Hoe dit zij, door proeven zal nog veel moeten worden uitgemaakt, zeker ook voor onze *Araucaria*. Een belangrijke en decoratieve plant is het ongetwijfeld. F.

ARAUCARIA IMBRICATA.

*) De heer L. Beissner te Poppelsdorf—Bonn.